

#Amb les persones refugiades

L'any 2001 amb motiu del 50è aniversari de la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951, les Nacions Unides van designar el 20 de juny com el Dia Mundial del Refugiats dedicat a totes aquelles persones que es veuen obligades a fugir de les seves llars i, en molts casos, dels seus respectius països d'origen per culpa de conflictes armats o de persecucions i opressions diverses que posen en perill la seva vida. Certament, el fet d'organitzar activitats destinades a la conscienciació i a la sensibilització respecte d'aquesta qüestió no és redundant. Afavoreix la solidaritat individual i col·lectiva envers l'acollida i pot prevenir la xenofòbia i actituds racistes que en diversos països troben el seu reflex en opcions polítiques que han sortit de l'ostracisme i estan obtenint redits electorals.

Tanmateix, cal posar de manifest, que a hores d'ara ningú pot ignorar el que està succeint amb les persones refugiades. Ha ocupat i ocupa bastant sovint les portades de diaris, obres informatius, ens colpeja amb imatges ben doloroses sobre fets luctuosos, que no s'haguessin hagut de produir i que han donat la volta al món a través de les xarxes socials. Tots els informes periòdicament actualitzats, ja siguin d'organismes intergovernamentals com l'Informe de "Tendències Globals" de l'ACNUR (2016), o entitats privades de reconeguda trajectòria com la *Comisión Española de Ayuda al Refugiado* (juny 2017), ens aboquen xifres alarmants que sobrepassen les anteriors publicades. L'any 2015 es va superar per primera vegada límits històrics, més de 60 milions de persones desplaçades al món. Això suposa que cada minut, 24 persones són forçades a desplaçar-se, deixar la seva vida enrere, desarrelar-se i iniciar la fugida.

El 51% de les persones que els toca viure aquest drama humà són menors de 18 anys. Des de l'1 de gener fins al 14 de juny de 2017, són 1.828 les persones mortes a la Mediterrània, segons l'Organització Internacional per a les Migracions (OMI). Aquest mar esdevé, any darrera any, una gran tomba col·lectiva d'éssers humans.

Davant d'aquesta realitat incontestable, la societat en general està conscienciada. La catalana, en particular, es va manifestar de forma massiva el passat 18 de febrer sota el lema "Volem acollir".

Per tant, el dia mundial dedicat a les persones refugiades ha de servir fonamentalment per mobilitzar la vergonya d'aquells qui són titulars de deures en aquets àmbit i els incompleixen de forma flagrant. Els Estats en primera instància i, de forma subsidiària, les organitzacions internacionals, especialment, la Unió Europea com a destí cercat per la majoria de les persones que demanden protecció internacional.

Els deures dels Estats són concrets i se'n deriven varies obligacions específiques a títol individual: L'obligació de prevenció que s'infringeix quan, malgrat haver ratificat el Tractat sobre el comerç d'armes (vigent des del desembre de 2014 i al qual s'han compromès fins avui 83 Estats del total de 193 Estats de l'ONU) alguns Estats, entre ells Espanya, vulneren l'art 6.3 que prohibeix tota transferència d'armes quan és "*té coneixement que aquestes armes podrien utilitzar-se per cometre genocidi, crims de lesa humanitat, infraccions greus dels Convenis de Ginebra de 1949, atacs dirigits contra béns de caràcter civil o persones civils protegides, o altres crims de guerra.*"

S'exacerben conflictes, en benefici del negoci bèl·lic, que generaran població desplaçada i refugiada, com està succeint respecte al Iemen. Territori utilitzat, al més pur estil de

l'etapa de la guerra freda, per Aràbia Saudí i per l'Iran per dirimir el seu lideratge regional; o el cas de la pròpia guerra d'Iraq a l'origen del polvorí en que s'ha convertit la zona.

Els Estats transgredeixen també la legalitat internacional quan no creen vies legals i segures d'accés a la protecció internacional per les persones que fugen. Això suposa la conculcació de principis humanitaris bàsics, qualificats per la Cort Internacional de Justícia com "d'intransgressibles".

S'incompleix, igualment, l'obligació de respecte quan, vulnerant la Convenció de Ginebra de 1951 sobre l'Estatut de refugiat, no solament impedeixen l'accés al seu territori a persones que hi tenen dret, sinó també quan els ingressen, sense raons objectives que ho avalin, ens centres d'internament.

Pel que fa la Unió Europea el seu incompliment es palesa en una mostra de manca d'humanitat per un banda, i en una gran impotència per l'altra.

El paradigma de la primera, és l'Acord subscrit entre la UE i Turquia que suposa tractar les persones com a mercaderies, una deixadesa de responsabilitats i una vulneració sense pal·liatius del dret d'asil que ha conduït a milers de migrants a cercar rutes clandestines més perilloses, l'any 2016, segons l'OMI, més de 5000 mil persones van morir quan intentaven arribar a les costes europees des de Egipte, Líbia, Turquia o Marroc.

La impotència ve ocasionada per la falta d'unitat en el si de la pròpia UE que dificulta avançar cap a la creació d'un veritable sistema europeu comú d'asil, deixant en mans dels Estats qüestions fonamentals que haurien de ser harmonitzades. També n'és una mostra el seguiment desigual de les reiterades crides als Estats al compliment de les quotes de reubicació i reassentament d'emergència acordades. L'Alt Comissionat de l'ONU per als Refugiats, Filippo Grandi, constatava aquesta impotència en unes declaracions recents en afirmar que l'escassa implementació del pla de reubicació de 160.000 refugiats a la Unió Europea "ha estat una decepció". Si Europa, una unió de països rics, no és capaç de compartir la responsabilitat (...), com podem dir a la resta del món que acullin refugiats?", Grandi subratllava que dels 65 milions de refugiats i desplaçats del món, gairebé un 90% està en països pobres, éssent Àfrica el continent més solidari. Aquesta realitat es veu agreujada pel fet que el govern dels Estats Units, està adoptant mesures molt agressives i estigmatitzants vers les persones refugiades i migrants.

En aquest estat de la qüestió cobra especial importància l'anunci, del comissari Europeu de migració, d'obertura de procediments sancionadors contra països recalcitrants que no han volgut acollir ni un sol sol·licitant d'asil com són República Txeca, Hongria i Polònia. Veurem si d'una vegada per totes els líders de la Unió Europea tenen la fermesa i el coratge de tirar endavant aquestes mesures coercitives que els propis tractats preveuen i que, en canvi, fins ara no ha aplicat mai.

A banda d'aquestes solucions peremptòries, caldria arbitrar propostes a més llarg termini basades en la promoció d'una cultura de pau amb la solidaritat com a engranatge i en la cooperació com a principi fonamental per bastir un món on ningú es veïés obligat a abandonar-ho tot contra al seva voluntat. Les lleis, les normes i els tractats internacionals ja existeixen i són plenament aplicables. Potser que exigim la voluntat de fer-los complir i no dosis ingents del que alguns anomenen "el meu país primer" que ens allunyen del que necessita de forma urgent la humanitat: pensar i organitzar-se en tant que espècie

humana, com ho explicava José Mujica, amb la seva penetrant lucidesa, davant l'Assemblea General de Nacions Unides a uns líders mundials completament desnortats.

Núria Camps Mirabet

Professora Titular de Dret Internacional Públic

Comissionada de la UdL per les persones refugiades